

ADVIES Nr. 2.340

Zitting van dinsdag 20 december 2022

- Evaluatie sociale verkiezingen 2020 – Voorbereiding organisatie sociale verkiezingen 2024
- Sociale verkiezingen 2020 – Definitieve verkiezingsresultaten – Genderanalyse

x x x

3.303
3.240

ADVIES Nr. 2.340

- Onderwerp:
- Evaluatie sociale verkiezingen 2020 – Voorbereiding organisatie sociale verkiezingen 2024
 - Sociale verkiezingen 2020 – Definitieve verkiezingsresultaten – Genderanalyse
-

Bij brief van 3 juni 2021 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad, overeenkomstig artikel 29, lid 2 en lid 3 van de wet van 4 december 2007 betreffende de sociale verkiezingen, in kennis gesteld van de genderanalyse die de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft verricht na de sociale verkiezingen van 2020.

Bij brief van 12 januari 2022 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad vervolgens een nota bezorgd van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg met daarin een eerste evaluatie van de sociale verkiezingen van 2020.

De bespreking van die dossiers werd toevertrouwd aan de commissie Ondernemingsraden.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 20 december 2022 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x

x

x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ADVIESAANVRAGEN

- A. Bij brief van 3 juni 2021 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad, overeenkomstig artikel 29, lid 2 en lid 3 van de wet van 4 december 2007 betreffende de sociale verkiezingen, in kennis gesteld van de genderanalyse die de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft verricht na de sociale verkiezingen van 2020.

Die bepalingen luiden immers als volgt:

"De verhouding tussen respectievelijk mannelijke en vrouwelijke voorgestelde kandidaten en vrouwelijke en mannelijke verkozen leden, zal na elke sociale verkiezing het voorwerp uitmaken van een statistische analyse door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, per activiteitssector en in verhouding tot het respectievelijk belang van de mannelijke en vrouwelijke werknemers tewerkgesteld in de onderneming.

Deze door de FOD opgemaakte genderanalyse zal na het einde van de sociale verkiezingen van het jaar 2020 aan de Nationale Arbeidsraad worden voorgelegd met het oog op een advies over mogelijke bijkomende maatregelen om een evenwichtige verhouding tussen vrouwelijke en mannelijke kandidaten en verkozenen te bewerkstelligen. Dit advies moet worden verstrekt binnen een termijn van zes maanden vanaf de publicatie van de definitieve verkiezingsresultaten. De minister bevoegd voor Werk legt de genderanalyse en het advies van de Nationale Arbeidsraad aan de Regering voor met het oog op een eventuele herziening van onderhavig artikel."

De minister wijst er in zijn adviesaanvraag op dat, aangezien de sociale verkiezingen van 2020 werden uitgesteld wegens de gezondheids crisis omwille van het coronavirus, deze dus effectief hebben plaatsgevonden tussen 16 en 29 november 2020. De definitieve resultaten van de sociale verkiezingen van 2020 werden op 10 mei 2021 gepubliceerd op de website van de FOD WASO .

Tijdens zijn werkzaamheden heeft de Raad aanvullende gegevens van de FOD WASO kunnen benutten.

- B. Vervolgens heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad bij brief van 12 januari 2022 een nota bezorgd van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg met daarin een eerste evaluatie van de sociale verkiezingen van 2020.

Zoals gewoonlijk heeft die evaluatie tot doel de procedure voor de volgende sociale verkiezingen van 2024 te optimaliseren.

De nota van de FOD gaat over verschillende thema's, de praktische omkadering van de verkiezingsprocedure en specifieke in de wetgeving aangegeven problemen.

De minister merkt in zijn brief op dat die twee eerste punten gesteund zijn op gedachtewisselingen met de sociale gesprekspartners in het Begeleidingscomité Sociale Verkiezingen binnen de FOD WASO en dat tijdens die besprekingen rekening werd gehouden met de lessen die kunnen worden getrokken uit het verloop van de verkiezingsprocedure in de bijzondere context van de Covid-19-pandemie.

De Raad heeft tijdens zijn werkzaamheden kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van vertegenwoordigers van de administratie van de FOD WASO.

- C. Aangezien de werkzaamheden betreffende de eerste adviesaanvraag van de minister van Werk onder punt A. al waren gestart toen de Raad de tweede adviesaanvraag onder punt B. kreeg, vond het Dagelijks Bestuur van de Raad dat die twee dossiers tezelfdertijd behandeld moesten worden en dat hij zich in één enkel advies over die twee adviesaanvragen zou uitspreken.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

- A. Evaluatie sociale verkiezingen 2020 en voorbereiding sociale verkiezingen 2024

De Raad heeft de diverse voorstellen van de FOD WASO zorgvuldig besproken.

Hij spreekt zich uit over een aantal kwesties die een aanpassing vereisen van de wet van 4 december 2007 betreffende de sociale verkiezingen, maar ook van de webapplicatie van de FOD WASO en de brochure van de FOD, waarin de fases van de verkiezingsprocedure en bepaalde daarmee verband houdende begrippen worden toegelicht, of van bepaalde formulieren.

Anderzijds doet de Raad een aantal voorstellen op eigen initiatief.

1. Datum sociale verkiezingen 2024

De FOD WASO herinnert eraan dat de sociale verkiezingen om de vier jaar moeten plaatsvinden en dat de concrete periode ervan wordt vastgesteld op advies van de Nationale Arbeidsraad (artikel 21, § 1 van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven en artikel 58 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk).

De FOD WASO voegt daaraan toe dat artikel 9 van de wet van 4 december 2007 betreffende de sociale verkiezingen, de exacte periode van de sociale verkiezingen vaststelt en dat die bepaling aangepast moet worden door er de periode van de sociale verkiezingen van 2024 in aan te geven.

De Raad stelt bijgevolg voor dat de sociale verkiezingen zouden plaatsvinden van 13 tot en met 26 mei 2024.

De Raad stelt vast dat het vastleggen van een geschikte periode voor het houden van de sociale verkiezingen sterk bemoeilijkt wordt door de verschillende vakantieperiodes naargelang de Gemeenschap. Dit heeft tot gevolg dat belangrijke momenten in de procedure dreigen te vallen in de vakantieperiodes, wat de organisatie van de sociale verkiezingen in het gedrang brengt. Gezien de impact van de afwijkende vakantieperiodes op onder andere de organisatie en de follow-up van de sociale verkiezingskalender, roepen de sociale partners de Gemeenschap op om over de vakantieperiodes in overleg te treden.

2. Individuele schorsing van de lopende procedure – artikel 13, § 1 van de wet

De FOD WASO herhaalt dat ondernemingen de mogelijkheid hebben om hun lopende verkiezingsprocedure op individuele basis te schorsen, indien ze geconfronteerd worden met aanzienlijke tijdelijke werkloosheid of indien tussen de periode tussen dag X en dag Y een staking plaatsvindt. De FOD WASO merkt op dat artikel 13, § 1 van de wet op grote schaal werd toegepast tijdens de sociale verkiezingen van 2020, gezien de context van de gezondheids crisis en dat er toen interpretatiekwesaties gerezen zijn.

Die kwesaties betreffen de berekeningswijze van het percentage van tijdelijke werkloosheid, de impact van de schorsing op de verkiezingsprocedure en de einddatum van die schorsing.

a. Berekeningswijze van het percentage tijdelijke werkloosheid

De FOD meent dat de berekeningswijze van het percentage tijdelijke werkloosheid rekening moet houden met een stelsel van tijdelijke werkloosheid met volledige schorsing en gelijktijdige afwezigheid van werknemers, en niet met een gemiddelde.

De Raad gaat akkoord met de interpretatie van de FOD WASO. Hij vindt echter dat de wet betreffende de sociale verkiezingen op dat vlak niet aangepast moet worden, maar dat die toelichting veeleer in de brochure moet worden opgenomen.

b. Impact van de schorsing

Volgens de FOD slaat de schorsing op de volledige verkiezingsprocedure en niet enkel op de verkiezingsprocedure voor een bepaalde categorie (bedienden, arbeiders).

De Raad gaat akkoord met de interpretatie van de FOD WASO. Hij vindt echter dat de wet betreffende de sociale verkiezingen op dat vlak niet aangepast moet worden, maar dat die toelichting veeleer in de brochure moet worden opgenomen.

c. Datum van hervatting

De FOD WASO stelt voor dat de werkgever en de representatieve werknemersorganisaties die kandidaten kunnen voordragen, duidelijk de einddatum van de schorsing van de verkiezingsprocedure bepalen, daar de huidige tekst van de wet ("De schorsing neemt een einde op de dag waarop de voorwaarden vastgesteld in het eerste lid, niet meer vervuld zijn"), een aantal vragen heeft opgeworpen. De vaststelling van een hervattingsdatum door de betrokken partijen zou het heropstarten van de verkiezingsprocedure bovendien vergemakkelijken.

De Raad onderschrijft het beginsel van een akkoord tussen de werkgever en de representatieve werknemersorganisaties die kandidaten kunnen voordragen over de einddatum van de schorsing van de verkiezingsprocedure. Hij vraagt die mogelijkheid toe te voegen in de wet en daartoe het laatste lid van artikel 13, § 1 van de wet betreffende de sociale verkiezingen, aan te vullen.

De Raad meent ook dat bij ontstentenis van een akkoord, de huidige voorwaarden van de wet van toepassing zijn, d.w.z. dat de schorsing van de verkiezingsprocedure een einde neemt zodra objectief geconstateerd wordt dat de staking die eraan ten grondslag lag, afloopt of het percentage van werknemers van de categorie arbeiders of bedienden dat tijdelijk werkloos is, niet meer bereikt wordt.

d. Vaststelling van een nieuwe verkiezingskalender

De FOD WASO constateert dat bij de hervatting van de procedure, de verkiezingskalender in de praktijk aangepast moet worden. Volgens de FOD WASO kan dit opgelost worden via zijn webapplicatie en kan de brochure de betrokken ondernemingen hierover uitleg verstrekken. Het lijkt hem dus niet nodig om de wet aan te passen.

De Raad onderschrijft de interpretatie van de FOD WASO en zijn suggesties en raadt bijgevolg aan dat een nieuwe verkiezingskalender vastgesteld wordt.

3. Alternatieve wijzen van stemming – artikelen 14 en 74 van de wet

a. Elektronisch stemmen (op afstand)

- 1) De FOD WASO herinnert eraan dat artikel 74, lid 3 van de wet betreffende de sociale verkiezingen bepaalt dat de elektronische stemming vanaf de gebruikelijke werkpost wordt uitgebracht, "via een drager die aangesloten is op het beveiligde netwerk van de onderneming".

De FOD WASO merkt op dat de softwarefabrikanten die een systeem van elektronisch stemmen voorstellen, het begrip "via een drager die aangesloten is op het beveiligde netwerk van de onderneming", op verschillende manieren interpreteren. Het is echter wenselijk dat de wettelijke bepaling eenvormig wordt toegepast.

- a) De Raad heeft die problematiek zorgvuldig onderzocht, met de waardevolle medewerking van deskundigen van Smals.

Op basis van de aldus verstrekte uitleg constateert hij dat, overeenkomstig artikel 72 van de wet betreffende de sociale verkiezingen, het informaticasysteem dat voor elektronisch stemmen (op afstand) aangewend wordt, aan verschillende voorwaarden moet beantwoorden. Zo moet het de nodige waarborgen bieden inzake betrouwbaarheid en veiligheid en de onmogelijkheid verzekeren van elke manipulatie van de geregistreerde gegevens evenals het geheim der stemming, en moet het de bewaring verzekeren van de resultaten van de stemming en van de mogelijkheid tot controle van de stemverrichtingen en van de resultaten door de arbeidsgerechten.

De Raad constateert dat het systeem voor elektronisch stemmen (op afstand) de volgende garanties moet bieden:

- Het moet betrouwbaar en veilig zijn. Dit betekent dat de infrastructuur en de toepassing waarmee de stemmen geregistreerd worden, zelf een hoog niveau van cybersecurity moeten voorzien en waarborgen. Indien een cloudtoepassing wordt gebruikt, moet die aan voldoende veiligheidsregels voldoen.
- Het mag niet mogelijk zijn de geregistreerde gegevens te manipuleren.

- Niet-stemgerechtigde personen mogen niet de mogelijkheid hebben een stem uit te brengen; de kiezers moeten dus geïdentificeerd worden en hun hoedanigheid van kiezer moet gecontroleerd worden.
- Het geheim van de stemming: dit betekent dat elke link tussen de identiteit van de kiezer en gegevens betreffende authenticatie enerzijds, en zijn identiteit en de geregistreeerde stem anderzijds onmogelijk gemaakt dient te worden. Technisch gezien moeten de data in transit dus "end-to-end" zijn, d.w.z. vanaf het toestel van de kiezer tot de applicatie. Die gegevens moeten onschendbaar zijn, waardoor bepaalde applicaties niet gebruikt kunnen worden.
- Het systeem voor elektronisch stemmen moet zodanig beschikbaar zijn dat de kiezers hun stem kunnen uitbrengen in de daartoe voorziene periode. Het systeem moet dus cyberaanvallen (ook volumetrische) en andere rampen kunnen afweren. Het systeem moet over voldoende capaciteit beschikken zodat gestemd kan worden en er moet externe support voor de kiezers mogelijk zijn.
- De drager van de stem (end-point device) moet beveiligd zijn, de browser die gebruikt wordt, dient de nodige veiligheid te garanderen en indien een webtoepassing wordt gebruikt, mag deze geen cookies registreren die informatie bevatten over de stemming.
- Het authenticatieniveau voor de kiezers en de administrator dient een minimaal beveiligingsniveau te garanderen. Gezien de gevoeligheid van de verwerkte gegevens, kan een analogie worden gemaakt met de authenticatielevels die worden gehanteerd voor de toepassingen binnen de gezondheidszorg (authenticatiesysteem van de sociale zekerheid).
- Daarnaast moeten de kiezers voldoende ingelicht en geresponsabiliseerd zijn over de stemprocedure en de beveiligingsvoorwaarden, om acties zoals phishing te vermijden. Hiervoor kan best een eenvoudige URL gekozen worden, zodat de kiezer die kan intypen in de zoekbalk, en moeten de kiezers ingelicht worden over de werking van cookies.

Tot slot moeten alle stemsystemen voldoen aan de waarborgen van artikel 73 van de wet betreffende de sociale verkiezingen, namelijk:

- vergezeld zijn van een attest van de fabrikant dat het systeem beantwoordt aan de voorwaarden vastgesteld in artikel 72;
- de voornoemde waarborg van de fabrikant van ondersteuning in geval van technische problemen die rijzen op het ogenblik van de verkiezingen;
- neerlegging bij de Algemene Directie Individuele Arbeidsbetrekkingen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

b) De Raad benadrukt dat de stemsystemen moeten voldoen aan de bovengenoemde voorwaarden en waarborgen.

Hij vraagt de FOD WASO om, in samenwerking met Smals, de bovengenoemde waarborgen, voorwaarden en beginselen om te zetten in een wet en om dus de wet betreffende de sociale verkiezingen aan te passen. De juridische formulering van de vereiste technische en technologische voorschriften mag geen afbreuk doen aan het neutraliteitsbeginsel ten aanzien van fabrikanten die de vereiste waarborgen bieden.

De Raad stelt verder voor om de hierboven onder punt a) vermelde toelichtingen in de brochure op te nemen.

2) De FOD WASO herinnert eraan dat de (technische) voorwaarden waaraan het informaticasysteem dat voor de elektronische stemming wordt gebruikt moet voldoen, vermeld worden in artikelen 72 en 73 van de wet. Met name artikel 73, 1° bepaalt dat een systeem voor elektronisch stemmen enkel mag worden gebruikt indien het vergezeld is van een attest van de fabrikant dat het systeem beantwoordt aan de voorwaarden vastgesteld in artikel 72. De FOD WASO wil eveneens in artikel 73, 1° verduidelijken dat het systeem moet voldoen aan de voorwaarden van het voornoemde artikel 74, lid 3. De verantwoordelijkheid voor het beveiligingsniveau van het informaticasysteem ligt immers enkel bij de leveranciers.

De Raad is van mening dat dit beginsel in de brochure kan worden onderstreept, zonder dat het noodzakelijkerwijs in de wet hoeft te worden gespecificeerd.

b. Stemming per brief

De FOD WASO wijst erop dat stemmen per brief een goede werking van de postdiensten vooronderstelt, gelet op de wettelijke termijnen voor het terugsturen van het stembiljet, hetgeen eveneens vereist dat het tijdig werd ontvangen.

De Raad stelt vast dat de FOD WASO reeds contact heeft opgenomen met de minister van Werk en de minister van Ambtenarenzaken, Overheidsbedrijven, Telecommunicatie en Post om deze kwestie met hen te bespreken. De Raad benadrukt dat hij zijn aandacht blijft richten op dit belangrijke punt voor het vlotte verloop van de volgende sociale verkiezingen.

4. Stemrecht voor uitzendkrachten

a. Anciënniteitsvoorwaarden (referteperiode) – artikelen 16 en 46 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat uitzendkrachten sinds de sociale verkiezingen van 2020 stemrecht hebben bij de gebruiker. De FOD WASO zegt dat de huidige wet (artikel 16, lid 3) voorziet in een dubbele anciënniteitsvoorwaarde (referteperiodes) voor het uitoefenen van dat stemrecht, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot heel wat interpretatievragen. De formulering van de wet roept ook talrijke interpretatievragen op, onder meer met betrekking tot het begrip "ononderbroken periode".

Omwille van deze interpretatievragen, de toepassingsproblemen op het terrein en de rechtsonzekerheid die hieruit voortvloeit, formuleert de Raad een alternatief voorstel.

De Raad stelt voor te voorzien in één enkele referteperiode, die bestaat uit 32 werkdagen die gedurende een periode van 3 kalendermaanden worden gepresteerd bij de gebruiker, en die aanvangt op de eerste dag van de derde kalendermaand voorafgaand aan de maand waarin het bericht van dag X wordt aangeplakt. Indien de sociale verkiezingen in mei worden gehouden, zal de referteperiode dus lopen van 1 november tot 31 januari (deze datum inbegrepen).

De Raad vraagt bijgevolg dat artikel 16, lid 3 van de wet als volgt wordt geformuleerd: *"Aan de verkiezingen van de personeelsafgevaardigden in de raad of het comité van de onderneming van de gebruiker wordt eveneens deelgenomen door de uitzendkrachten die 32 effectieve werkdagen hebben gepresteerd in die onderneming gedurende de drie kalendermaanden voorafgaand aan de maand waarin het bericht wordt aangeplakt waarin de datum van de verkiezingen wordt aangekondigd."*

De Raad is bovendien van oordeel dat de reikwijdte van deze nieuwe anciënniteitsvoorwaarde uitdrukkelijk in de memorie van toelichting moet worden vermeld om interpretatievragen te voorkomen. In de memorie van toelichting zou met name moeten worden vermeld dat er voortaan geen twee referentieperiodes meer zijn, maar slechts één en dat er dus slechts één anciënniteitsvoorwaarde van 32 dagen is. Voorts zou in de memorie van toelichting expliciet moeten worden aangegeven dat deze periode betrekking heeft op effectieve werkdagen, met of zonder onderbreking.

b. Overdracht van persoonsgegevens van uitzendkrachten door het uitzendbureau aan gebruikers – artikel 20, § 2 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat artikel 20, § 2 van de wet betreffende de sociale verkiezingen bepaalt dat op de kiezerslijsten een aantal gegevens over alle kiezers moet worden vermeld (naam, voornamen en geboortedatum van iedere kiezer, de datum van zijn indiensttreding in de onderneming, alsook de plaats waar hij in de onderneming werkt). Wat de uitzendkrachten betreft, werd aan de FOD WASO gevraagd of uitzendbureaus deze gegevens kunnen doorgeven aan de gebruikers, in het licht van de AVG en haar uitvoeringswetten.

De FOD WASO is van mening dat de gegevens die nodig zijn voor het opstellen van de kiezerslijsten, bij wet zijn voorgeschreven, en dat de overdracht van deze gegevens, die strikt beperkt blijft tot de wettelijke doelstelling, bijgevolg niet in strijd is met de AVG en haar uitvoeringswetten.

De Raad benadrukt in de eerste plaats dat de persoonsgegevens enkel mogen worden gebruikt voor een welbepaald doel en volgens de in de wet gestelde voorwaarden. Net als de FOD WASO vindt hij dat de overdracht van de gegevens, zoals bedoeld in de wet betreffende de sociale verkiezingen, aan deze vereiste voldoet.

Hij vraagt dat het uitzendbureau de gebruiker op diens verzoek de bovenvermelde gegevens bezorgt, die reeds worden vermeld in artikel 20, § 2 van de wet, evenals het statuut van elke uitzendkracht, zijn taal, zijn postadres om de oproeping te versturen, en het aantal tijdens de referteperiode bij de gebruiker gepresteerde dagen.

De Raad meent bovendien dat in de brochure zou moeten worden verduidelijkt dat, wat de uitzendkrachten betreft, "de datum van indiensttreding" moet worden begrepen als "de datum van de eerste terbeschikkingstelling bij de gebruiker".

Deze gegevens moeten, enkel voor de uitzendkrachten die voldoen aan de anciënniteitsvoorwaarde van 32 dagen, worden opgevraagd en aan de gebruiker worden toegezonden binnen de 5 kalenderdagen die volgen op het einde van de in punt 1) hierboven bedoelde referteperiode, die is vastgesteld om het stemrecht van de uitzendkrachten te bepalen.

Indien er echter op dag X een akkoord is over elektronisch stemmen, moeten er, om deze elektronische stemming mogelijk te maken, aanvullende gegevens worden overgedragen, eveneens op verzoek van de betrokken gebruiker en binnen de termijn van 5 kalenderdagen volgend op dag X voor de uitzendkrachten die voldoen aan de anciënniteitsvoorwaarde van 32 dagen: het rijksregisternummer en het e-mailadres van de uitzendkrachten. Deze laatste informatie moet ook worden doorgegeven indien er binnen de onderneming een akkoord is over het elektronisch versturen van de oproeping voor de verkiezingen (zie ook punt 7 hieronder).

De Raad stelt voor dat de FOD WASO bij de Gegevensbeschermingsautoriteit controleert of een dergelijke gegevensoverdracht in overeenstemming is met de toepasselijke wetgeving.

5. Optimalisatie van de fase voor de voordracht van kandidaten – artikelen 37 tot 39 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat de huidige wetgeving voorziet in een procedure voor de voordracht van kandidaten in verschillende fasen. Hij acht het wenselijk bepaalde punten te verduidelijken, hetzij in de formulieren, hetzij in de brochure.

a. Verduidelijking van de formulieren en de wet

- 1) De FOD WASO geeft aan dat de modelformulieren "wijziging na klacht" moeilijk in gebruik zijn. Hij stelt voor deze te vervangen door een nieuwe volledige kandidatenlijst en de mogelijkheid om in een nieuw "commentaar"-veld uit te leggen welke wijzigingen precies werden aangebracht in de lijst. Aangezien de modelformulieren een officiële bijlage bij de wet betreffende de sociale verkiezingen zijn, zegt de FOD WASO dat deze aanpassingen het voorwerp moeten vormen van een wettelijke bepaling.

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO.

- 2) De FOD WASO zegt dat artikel 37, lid 3 van de wet het volgende bepaalt: "*Op de dag na de in het eerste lid bedoelde dag, legt de werkgever de klacht of de intrekking van de kandidatuur voor (...)*". De FOD WASO wijst erop dat deze formulering niet erg duidelijk is en stelt voor om deze bepaling veeleer als volgt te formuleren: "*op de dag na de in lid 1 bedoelde termijn*".

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO.

b. Wijziging van de kandidatenlijsten – Vervanging van een kandidaat die in dienst is op X-30

De FOD WASO herinnert eraan dat artikelen 37 tot 39 van de wet de gevallen van en voorwaarden voor de wijziging van de kandidatenlijsten regelen. De wet bepaalt dat, voor wijzigingen van de kandidatenlijst na een klacht en voor wijzigingen na instelling van een beroep, de kandidaat die niet aan de kiesbaarheidsvoorwaarden voldeed, enkel vervangen mag worden indien hij deel uitmaakte van het personeel op dag X-30. De FOD WASO vindt het consequent om ook in deze voorwaarde te voorzien voor de vervanging van een kandidaat die zijn kandidatuur binnen de termijnen heeft ingetrokken.

De Raad kan instemmen met de interpretatie van de FOD WASO, maar vindt het voldoende om een dergelijke verduidelijking aan te brengen in de brochure.

6. Vermelding van het geslacht op de kandidatenlijsten – artikel 40, lid 1 van de wet

De Raad stelt vast dat artikel 40, lid 1 van de wet betreffende de sociale verkiezingen bepaalt dat de namen van de kandidaten moeten worden gevolgd door de letter M of V, naargelang het om een kandidaat of kandidate gaat.

De Raad benadrukt dat, gezien de maatschappelijke ontwikkelingen, de namen van de kandidaten moeten worden gevolgd door de letter M, V of X, naargelang de keuze die de betrokken werknemer heeft aangegeven bij zijn representatieve organisatie, die deze informatie vervolgens aan de werkgever moet doorgeven. Hij vraagt dat de wet in die zin wordt gewijzigd, evenals de betrokken formulieren, de webapplicatie en de brochure.

De Raad wijst erop dat de toevoeging van de letter X enkel voor het opstellen van de kandidatenlijsten gerechtvaardigd is, omdat dit een persoonlijke en proactieve stap is, in tegenstelling tot het opstellen van de kiezerslijsten.

7. Verdere digitalisering van bepaalde procedurestappen – (Elektronische) oproeping van kiezers – artikel 47 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat de wet betreffende de sociale verkiezingen stipuleert dat de oproeping voor de verkiezingen in principe van hand tot hand wordt overhandigd. Enkel voor werknemers die op de dagen waarop de oproepingsbrief wordt overhandigd, niet in de onderneming aanwezig zijn, voorziet de wet in een cascadesysteem.

De FOD WASO stelt vast dat tijdens de sociale verkiezingen van 2020, d.w.z. in een context van gezondheids crisis, het beginsel van een overhandiging van hand tot hand van de oproeping voor de verkiezingen niet kon worden gehandhaafd omwille van de veiligheid voor de gezondheid. Hij vraagt of het mogelijk is een rechtstreekse overhandiging van de oproeping voor de verkiezingen te handhaven via digitale weg, op basis van een in de onderneming gesloten akkoord.

De Raad heeft het voorstel van de FOD WASO zeer zorgvuldig bestudeerd. Na afloop van die analyse, acht hij het mogelijk de oproeping rechtstreeks via digitale weg (per e-mail) te overhandigen, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Op dag X moet er in de onderneming een unaniem (principe)akkoord zijn gesloten binnen de ondernemingsraad en, bij ontstentenis van een ondernemingsraad, het comité voor preventie en bescherming op het werk, en bij ontstentenis van een ondernemingsraad en een comité voor preventie en bescherming op het werk, met de vakbondsafvaardiging. Artikel 47, lid 2 van de wet moet dus op dit vlak worden aangepast (zie ook het laatste streepje). Later kan een akkoord worden gesloten over de (praktische) modaliteiten.
- De nodige garanties moeten worden geboden, mutatis mutandis, voor het stelsysteem (zie punt 3.a. hierboven).
- Het akkoord mag enkel betrekking hebben op werknemers die beschikken over een professioneel e-mailadres van de werkgever en die toegang hebben tot een computer of pc die hen door de werkgever ter beschikking wordt gesteld op hun gebruikelijke werkpost. Bovendien omvat het begrip "gebruikelijke werkpost" de plaats waar telewerkers werken.
- Het bewijs van de verzending van de oproeping en van ontvangst door de bestemming zijn de verantwoordelijkheid van de werkgever, zoals bepaald in artikel 47, lid 2 van de wet betreffende de sociale verkiezingen. De Raad stelt daarnaast vast dat artikel 47, lid 2 van de wet betreffende de sociale verkiezingen het volgende bepaalt: "Bij ontstentenis van een bewijs van ontvangst door de bestemming, wordt de oproepingsbrief bij aangetekende brief verzonden ten laatste 8 dagen voor de dag van de verkiezingen. Van deze laatste plicht tot verzending per aangetekend schrijven kan worden afgeweken bij unaniem akkoord gesloten binnen de raad of het comité." De Raad verzoekt om deze bepaling aan te vullen door er ook in te verwijzen naar een akkoord gesloten met de vakbondsafvaardiging (bij ontstentenis van raad en comité).

8. Praktische omkadering van de sociale verkiezingsprocedure

De FOD WASO herinnert eraan dat ondernemingen verplicht zijn om op specifieke momenten bepaalde informatie mee te delen aan hun werknemers en/of aan de representatieve werknemersorganisaties en aan de FOD, alsook de resultaten van de sociale verkiezingen. Daartoe worden instrumenten tot hun beschikking gesteld. Bovendien stelt de FOD verschillende instrumenten ter beschikking van alle betrokkenen om het vlotte verloop van de verkiezingsprocedure te garanderen. Die omvatten de brochure, maar ook een webapplicatie en formulieren.

Die instrumenten worden na de sociale verkiezingen geëvalueerd. Na afloop van deze evaluatie stelt de FOD WASO verschillende verbeterpunten voor, enerzijds met betrekking tot de webapplicatie, om ze doeltreffender en gebruiksvriendelijker te maken, en anderzijds met betrekking tot de kwaliteit van de verzamelde statistieken. Dientengevolge stelt hij aanpassingen voor aan een aantal modelformulieren.

Voor de webapplicatie hebben die verbeteringen betrekking op:

- de verbinding van ondernemingen met deze applicatie. Deze aanpassing is van technische aard en is bedoeld om ondernemingen meer zekerheid te bieden; er is dus geen wetswijziging voor nodig.
- een nieuwe procedure voor het indienen van de kandidatenlijsten. Deze aangepaste procedure houdt de schrapping in van drie formulieren betreffende de reactie op een klacht tegen een kandidatenlijst, de reactie op een klacht tegen een kandidaat en de vervanging van een kandidaat. Deze drie formulieren zullen namelijk worden vervangen door één enkel formulier dat een nieuw veld bevat waarin inlichtingen kunnen worden gegeven over de redenen voor de aangebrachte wijzigingen (redenen voor de vervanging en terugtrekking van kandidaten) (zie punt 5.a) hierboven).

De verbeteringen betreffende de kwaliteit van de statistieken hebben betrekking op:

- ondernemingsraden ingesteld bij ontstentenis van sociale verkiezingen, aangezien de drempel van 100 werknemers niet langer wordt bereikt;
- een betere uitsplitsing van de soorten stopzettingen van de sociale verkiezingen: volledige stopzetting (bij gebrek aan kandidaten) of gedeeltelijke stopzetting;
- de wijze van stemmen (papieren stembiljetten, elektronische stemming in een stembureau of op afstand, stemming per brief ...).

De FOD WASO merkt op dat voor deze verbeteringen een aanpassing van de formulieren vereist is en dat aangezien deze een bijlage bij de wet betreffende de sociale verkiezingen zijn, die wet dus gewijzigd dient te worden.

De Raad is het eens met alle voornoemde suggesties en opmerkingen van de FOD WASO.

Hij voegt hieraan toe dat de volledige praktische omkadering van de sociale verkiezingen, d.w.z. de specifieke webapplicatie, de brochure en de model-formulieren, bijdragen tot het vlotte verloop van de verkiezingsprocedure en de sociale verkiezingen. Daarom acht hij het van essentieel belang dat aan de FOD WASO de begrotingsmiddelen worden toegekend die nodig zijn voor de voortdurende ontwikkeling en verbetering van deze instrumenten.

9. Punctuele problemen in de regelgeving

a. Verplichte communicatie van de kiezerslijsten – artikel 14, lid 4 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat het geldende beginsel is dat de kiezerslijsten niet geüpload of verzonden moeten worden indien er in de onderneming een ondernemingsraad of een comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) is, dan wel een vakbondsafvaardiging waarin alle representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigd zijn. Uit de praktijk blijkt dat het huidige hiertoe voorziene formulier niet duidelijk is, omdat het de indruk wekt dat alle representatieve werknemersorganisaties ook in de ondernemingsraad en het CPBW vertegenwoordigd moeten zijn vooraleer deze vrijstelling van communicatie van toepassing kan zijn.

De FOD WASO stelt bijgevolg voor om artikel 14, lid 4 van de wet als volgt aan te passen: *"De kiezerslijsten worden enkel gevoegd bij ontstentenis van een raad of comité, of bij ontstentenis van een vakbondsafvaardiging waarin alle organisaties als bedoeld in artikel 4, 6°, vertegenwoordigd zijn."*

De Raad kan akkoord gaan met dit voorstel van de FOD WASO.

b. Benaming van het paritair comité nr. 327 – artikel 50, § 3 van de wet

De FOD WASO wijst erop dat de benaming van het paritair comité nr. 327 is gewijzigd naar *"paritair comité voor de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de maatwerkbedrijven"* en dat deze nieuwe benaming dus moet worden hernomen in de wet.

De Raad gaat akkoord met deze suggestie van de FOD WASO.

c. Formaliteiten met betrekking tot de stemming per brief – artikel 57, laatste lid van de wet

De FOD WASO zegt dat in geval van stemming per brief, de buitenomslag verplicht de naam van de kiezer dient te vermelden. Soms komt het echter voor dat twee kiezers dezelfde naam dragen. Om verwarring te vermijden, stelt de FOD WASO voor om artikel 57, laatste lid van de wet aan te vullen met de verplichting om tevens de voornaam van de kiezer te vermelden.

De Raad stemt in met dit voorstel van de FOD WASO.

d. Taalkundige verbetering in de Franstalige tekst – artikel 59 van de wet

De FOD WASO merkt op dat in de Franse versie van artikel 59 van de wet betreffende de sociale verkiezingen de termen "enveloppes cachetées" moeten worden vervangen door "*enveloppes scellées*" ("verzegelde omslag" in het Nederlands).

De Raad stemt in met deze suggestie van de FOD WASO.

e. Model-pv en volgorde van de plaatsvervangers – artikel 67, laatste lid van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat artikel 67, laatste lid van de wet betreffende de sociale verkiezingen bepaalt dat de "volgorde van de plaatsvervangers" moet worden opgetekend in het pv. Deze volgorde speelt een rol wanneer een effectief lid definitief verhinderd is om zijn functies uit te oefenen en een plaatsvervangend lid bijgevolg doorschuift naar een effectief mandaat. Op het model-pv wordt de volgorde van de plaatsvervangers echter niet vermeld. Dit verplichte modelformulier moet dus worden aangevuld.

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO.

f. Beroep tot verbetering van de resultaten van de sociale verkiezingen – artikel 78 bis, § 1 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat artikel 78 bis, § 1 van de wet betreffende de sociale verkiezingen voorziet in de mogelijkheid om een beroep in te stellen teneinde de verkiezingsuitslagen te laten verbeteren. Dit betekent dat partijen voor elke wijziging aan het pv van de sociale verkiezingen een beroep moeten instellen bij de rechtbank, zelfs voor louter materiële vergissingen. De FOD WASO stelt voor om voor materiële vergissingen in de wet de mogelijkheid in te voegen om, mits het akkoord van alle partijen, het pv zonder tussenkomst van een rechter te corrigeren.

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO.

g. Afschaffing van leidinggevende functies – artikel 80, lid 2 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat indien de leidinggevende functie van een werkgeversvertegenwoordiger wordt geschrapt, de wet toelaat deze persoon te vervangen en een persoon aan te duiden die een andere leidinggevende functie uitoefent die wordt hernomen op de lijst met leidinggevende functies bepaald in de loop van de verkiezingsprocedure. In de wet (artikel 80, lid 2) wordt verwezen naar een persoon "die een van de functies uitoefent, die bepaald zijn in het bericht bedoeld in artikel 14". Artikel 14 heeft echter betrekking op het bericht van dag X, terwijl de lijst met leidinggevende functies wordt bepaald op dag X-35. Er moet dus worden verwezen naar "*de lijst bedoeld in artikel 12*".

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO.

h. Nieuwe leidinggevende functies – artikel 80, lid 8 van de wet

De FOD WASO zegt dat de wet in een strikte procedure voorziet voor de toevoeging van nieuwe leidinggevende functies aan de op X-35 bepaalde lijst van leidinggevende functies. De wet bepaalt echter niet dat de werkgever personen die nieuw toegevoegde leidinggevende functies uitoefenen, mag aanduiden als vervanger van een lid van de werkgeversafvaardiging wiens leidinggevende functie werd afgeschaft. De FOD WASO stelt echter vast dat deze mogelijkheid blijkt uit de gecombineerde lezing van lid 2 en lid 8 van artikel 80 van de wet, maar dat deze mogelijkheid expliciet zou moeten worden verduidelijkt in artikel 80, lid 8.

De Raad kan akkoord gaan met dit voorstel van de FOD WASO.

i. Notulen van de vergadering – artikel 84 van de wet

De FOD WASO herinnert eraan dat de wet betreffende de sociale verkiezingen bepaalt dat de notulen worden voorgelezen en goedgekeurd bij de opening van de volgende vergadering van de ondernemingsraad of het CPBW.

De FOD WASO vraagt zich af of een dergelijke bepaling, in de huidige context, niet moet worden gemoderniseerd.

De Raad merkt op dat artikel 84 van de wet in het Frans bepaalt dat de notulen worden gelezen en goedgekeurd ("le pv est lu et approuvé"). In het Nederlands is er in deze bepaling veeleer sprake van (luidop) voorlezen ("De notulen der vergadering worden bij de opening van de volgende vergadering voorgelezen en goedgekeurd.").

Hij stelt voor de Nederlandstalige versie van deze bepaling als volgt te herformuleren: "*De notulen van de vergadering worden bij de opening van de volgende vergadering gelezen en goedgekeurd.*"

j. Strafbepalingen – artikel 90 van de wet

De FOD WASO wijst erop dat artikel 90 van de wet betreffende de sociale verkiezingen het volgende bepaalt: "Voor het bepalen van de inbreuken bedoeld in artikel 32, 1° en 2° van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, alsook in artikel 82, 1° en 2° van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, moeten de bepalingen van deze wet in aanmerking worden genomen."

De wettelijke bepalingen waarnaar hier wordt verwezen, zijn echter opgeheven. Er wordt voorgesteld artikel 90 aan te passen met een verwijzing naar de relevante thans geldende bepalingen van hoofdstuk 7 van het Sociaal Strafwetboek.

De Raad kan instemmen met dit voorstel van de FOD WASO

10. Oproep tot bevordering van de sociale verkiezingen

De Raad benadrukt het democratische karakter van de sociale verkiezingen als zodanig. Bovendien wordt de representativiteit van de verkozen kandidaten democratischer naarmate de participatiegraad aan de sociale verkiezingen toeneemt.

Hij roept de politieke autoriteiten dus op om de sociale verkiezingen een impuls te geven door deze positief te belichten, bijvoorbeeld via informatiecampagnes en bewustmakingsacties, name door oproepen om werknemers aan te moedigen om te gaan stemmen. Het is namelijk belangrijk dat werknemers zich bewust worden van het belang van de sociale verkiezingen en van het eerder vermelde democratische karakter daarvan.

In dit verband herinnert de Raad eraan dat de FOD WASO tijdens de vorige sociale verkiezingen bewustmakingscampagnes heeft georganiseerd, waarin werknemers werden opgeroepen om te gaan stemmen. De Raad juicht dergelijke initiatieven toe. Hij stelt niettemin vast dat daarvoor middelen nodig zijn in termen van tijd, personeel en geld, die ter beschikking van de FOD WASO moeten worden gesteld voor de voorbereiding en de uitvoering van nieuwe acties van dit soort.

B. Genderanalyse

De Raad benadrukt dat hij de genderanalyse van de FOD WASO en de aanvullende nota's die hem door de FOD WASO werden bezorgd, met veel aandacht en grote belangstelling heeft bestudeerd.

Rekening houdend met de analyses van de FOD WASO en nadat hij deze heeft bestudeerd, concludeert de Raad dat de resultaten van de sociale verkiezingen niet verschillen van die van de parlementsverkiezingen en dat het juridisch kader dus niet aangepast hoeft te worden, hoewel er tijdens de volgende sociale verkiezingen wel extra inspanningen zouden kunnen worden geleverd. Dit is ook een aandachtspunt in de oproep die hij in dit advies doet met betrekking tot het bevorderen van de sociale verkiezingen.
